

Özbekistan'ın Stratejik Zenginlikleri Kimin Elinde Toplanıyor?

Haber:

Özbekistan Teknolojik Metaller Kompleksi, Çin'in en büyük madencilik ve metalürji şirketlerinden biri olan Shaanxi Non-Ferrous Metals Holding Group ile bir mutabakat ve iş birliği anlaşması imzalamıştır. Taraflar; jeolojik keşif çalışmaları, kritik minerallerin çıkarılması ve işlenmesi, teknoloji transferi, yatırım projeleri ve uzmanların eğitimi alanlarında iş birliği yapma konusunda mutabık kalmışlardır. (Kun.uz web sitesi)

Yorum:

Özbekistan, son yıllarda altın, bakır, uranyum, tungsten, molibden ve lityum gibi stratejik öneme sahip madenler alanında ABD, Çin, Rusya ve Avrupa ülkeleriyle bir dizi anlaşma imzalamıştır. Sadece 2026 yılında, Amerika ile Özbekistan arasında kritik minerallere ilişkin ayrı iş birliği belgeleri imzalanmıştır. Yetkililer bunu, yatırımları ve teknolojiyi çekmek için atılmış bir adım olarak görmektedirler. Bununla birlikte şu soru gündeme gelmektedir: Bu zenginliklerden asıl fayda sağlayan kimdir?

Özbekistan topraklarındaki gizli servetler, Özbek halkına ait olan kamu mülkiyeti sayılır. Bununla birlikte yabancı ülkeler ve çok uluslu şirketler, bölgedeki maden kaynaklarını kuşatan devasa projelere büyük ilgi göstermektedirler. Bugün Özbekistan'daki stratejik madenler, ABD, Avrupa, Çin ve Rusya arasında şiddetli bir jeopolitik rekabete tanık olmaktadır.

Özellikle Çinli şirketler, çıkarma ve işleme alanlarındaki büyük deneyimlerine dayanarak bu alana girmektedirler. Öte yandan Amerika, Çin'e olan bağımlılığı azaltmak amacıyla Orta Asya'nın madenlerine olan ilgisini güçlendirmektedir. Buna karşılık Rusya da bölgedeki ekonomik nüfuzunu korumak için güçlü ve kararlı bir şekilde çaba göstermektedir. Buradan hareketle Özbekistan'ın doğal kaynakları, giderek sömürgeci güçler arasındaki bir çatışma ve rekabet alanına dönüşmüştür.

En büyük sorun, çıkarılan madenlerden elde edilen yüksek katma değerli ürünlerin üretim hacminin hâlâ sınırlı olmasında yatmaktadır. Eğer ham maddeler dış pazarlara ihraç edilirse, asıl kârları bunları işleyen sanayileşmiş ülkeler elde etmeye devam edecektir. Bunun sonucunda Özbekistan, ucuz ham madde tedarikçisi bir ülke olarak kalma riskiyle karşı karşıya kalacaktır; onun bu günümüze kadar hala içinde bulunduğu gerçeklik işte budur.

Doğal servetler mevcut, ama halk bunlardan ne fayda sağlıyor?

Özbekistan son yıllarda milyarlarca Dolar değerinde altın ihraç etmiştir. Altın fiyatları da benzeri görülmemiş tarihî rekor seviyelerine ulaşmıştır. Ayrıca uranyum üretimi sürekli artmakta olup yeni yataklar keşfedilmekte ve ülkeye yabancı yatırımlar akmaktadır. Bununla birlikte, sıradan bir insan günlük hayatına bakıp şu soruları sormaktadır:

- Eğer bu kadar çok servetimiz varsa, neden büyük bir kısmımız ekonomik zorluklardan kurtulamıyor?

- Neden binlerce genç, geçim yolları aramak için ülkeden ayrılmak zorunda kalıyor?

- Neden elektrik, doğalgaz, konut ve insani hizmetlerle ilgili sorunlar tamamen çözülemiyor?

Eğer bu kaynaklar halkın maslahatları doğrutusunda yönetilseydi, öncelikle şu alanlara odaklanırdınız:

- Madenlerin, ham madde olarak ihraç edilmesi yerine nihai ürünler haline getirmek için işlenmesi.

- Ağır sanayinin temellerinin atılması ve savunma için gerekli askerî teçhizatların üretilmesi.

- Yerel metal ve yüksek teknoloji saniyelerinin geliştirilmesi.

- Bataryaların, elektronik bileşenlerin ve özel alaşımların üretilmesi.

- Yüksek ücretli binlerce iş fırsatlarının oluşturulması.

- Gelirlerin eğitim, sağlık hizmetleri ve altyapıya yönlendirilmesi.

İslam ekonomisi perspektifinden bakıldığında, petrol, doğalgaz, büyük madenler ve stratejik doğal kaynaklar kamu mülkiyeti olarak kabul edilir. Bu yüzden bu kaynakların gelirleri, belirli şirketler veya sınırlı bir kesim yerine tüm toplumun maslahatı için harcanması gerekir. Dolayısıyla bu paralar, sakinlerin temel ihtiyaçlarını karşılamaya, altyapıyı inşa etmeye ve sağlık ile eğitim sektörlerini geliştirmeye yönlendirilir; çünkü bunlar, tüm ümmetin hakkı olarak kabul edilmektedir.

Nitekim Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: **المُسْلِمُونَ شُرَكَاءُ فِي الْمَسْئَلَةِ وَالْمَالِ وَالنَّارِ** ثَلَاثَةٌ: فِي الْمَاءِ وَالْكَالِ وَالنَّارِ **“Müslümanlar üç şeyde ortaktırlar: Suda, merada ve ateşte.”** Bu hadise binaen fakiher, toplumun hayatı için hayati öneme sahip olan büyük kaynakların ve tükenmeyen rezervlerin kamu mülkiyeti olduğunu açıklamışlardır.

Buna göre meselenin özü, bizzat yabancı yatırımlarda değil; Özbekistan'ın servetlerinden kimin ve ne ölçüde fayda sağladığında yatmaktadır. Eğer bu servetler halkın refahına hizmet etmiyorsa, o zaman imzalanan herhangi bir mutabakat zaptı ya da büyük yatırım anlaşmaları sadece kâğıt üzerindeki rakamlar ya da yetkililerin ceplerini doldurmanın bir aracı olarak kalmaya devam edecektir. Dolayısıyla bu sorular, kâğıt üzerinde yazılı ekonomik rakamlar değil, sahada somut sonuçlarda ortaya çıkan cevaplar gerektirmektedir.

Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: **إِقَامَةُ حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنْ مَطَرٍ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً فِي بِلَادِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ** **“Allah Azze ve Celle'nin beldelerinde Allah'ın hadlerinden bir haddin uygulanması, kırk gece yağmurdan daha hayırlıdır.”**

**Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan
İslam Ebu Halil - Özbekistan**